

PLANTE DE LEAC ÎNTREBUINȚATE ÎN MOLDOVA

Eutasia Anghel

Botanica populară reprezintă o îmbinare între cunoștințele empirice ale comunităților arhaice, uzitate mai ales în cadrul unor ceremoniale și ritualuri magice. Chiar dacă nu se ridică la pretențiile unei științe autentice, etnobotanica, constituie un izvor nesecat nu numai pentru majoritatea ramurilor botanice moderne, ci și pentru medicină, etnologie, filologie, istorie, tehnică etc.

Al. Borza spunea: „Căci nimic nu poate dovedi mai cert vechimea noastră pe aceste plaiuri, originalitatea civilizației noastre și continuitatea dominării noastre din timpuri străvechi, ca datele etnobotanice”.

Universul vegetal a pus la îndemâna oamenilor și *leacurile*. Plantele au fost între primele mijloace folosite pentru vindecarea bolilor atât la oameni cât și la animale. Virtuțile vindecătoare ale unor plante au fost cunoscute încă din timpuri străvechi, culegerea și prepararea buruienilor de leac fiind întotdeauna însoțită de practici și formule magice care aveau drept scop însănătoșirea bolnavilor.

Data fiind importanța botanicii populare, am socotit necesară realizarea unui îndrumător care să cuprindă plantele de leac din Moldova, zonă depozitară a unor comori naturale impresionante. Acestea sunt enumerate în ordinea alfabetică a denumirilor științifice, fiind urmate de corespondentul popular. Bolile sunt enunțate în formule de specialitate și apoi sub denumirea populară.

Achillea millefolium (coada șoricelului) – fam. Asteraceae

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită la marginea drumurilor, în locuri uscate, acoperite cu iarbă, pe marginea ogoarelor, pășuni, poiene, râpe, în zona muntoasă. Are miros neplăcut, destul de neagreabil.

În Bucovina, femeile luau ceaiul ușor răcit pentru accelerarea menstruației.

Aconitum napellus (omag) – fam. Ranunculaceae

Este o plantă erbacee, veninoasă, care crește prin păduri, fânețe și pășuni din zonele înalte. Tuberculii săi conțin alcaloizi specifici, toxici.

Oamenii din Moldova îi mai spuneau și **Floarea Domnului**.

În zona Moldovei, frunzele de omag se fierbeu cu iarbă neagră în vin. Decoctul se bea, iar resturile se puneau pe rana provocată de mușcătura de șarpe.

Aesculus hippocastanum (**castan sălbatic**) – fam. *Hippocastanaceae*

Arbore exotic, rezistent la secetă și geruri (arșița îi pârlește frunzele), preferă soluri profunde, nisipoase. Îl întâlnim în grădini, parcuri, pe străzi.

În zona Bacăului, se introduceau șase inflorescențe într-o sticlă de 1 l de benzină. Sticla se îngropa în pământ, unde se ținea trei săptămâni, apoi conținutul se folosea la aplicarea pe părțile dureroase.

Alisma plantago (**limbariță**) – fam. *Alismataceae*

Limbarița crește prin locuri inundate, bălți, mlaștini, șanțuri cu apă, pâraie, pe malurile râurilor și lacurilor. Are florile mici, de culoare albă sau rozee.

La Nereju, în Vrancea, planta se pune în băile care se făceau pentru paralizii faciale (*pocitură*), iar fiertura frunzelor se turna pe capul suferinzilor de febră tifoidă (*lingoare*).

Allium cepa (**ceapă**) – fam. *Liliaceae*

Plantă erbacee, perenă, în cultură bienală sau trienală, legumicolă cu valoare terapeutică, cultivată, este originară din Asia de vest și Asia centrală.

În zona Tecuciului, mai era denumită **cabă** sau **ceapă de toamnă**.

Cei din nordul Moldovei, foloseau bulbul de ceapă fiert pentru întărirea plămânilor.

Prin părțile Bacău, se făcea un amestec din ceapă prăjită cu săpun, iar compoziția era pusă pe gât, împotriva amigdalitei (*gâlcilor*).

Allium vineale (**usturoi sălbatic**) – fam. *Liliaceae*

Este o plantă erbacee care crește prin semănături și pe coline.

În Moldova, usturoiul sălbatic se folosea pentru descânțece în cazuri de epilepsie (*boala copiilor*) sau tahicardie (*ceasul cel rău*).

Alnus glutinosa (**arin negru**) – fam. *Betulaceae*

Arbore comun prin zăvoaie, cu lemn ușor, moale, puțin durabil, este folosit pentru furnire și la construcții sub apă. Meșterii țărani și țigani, făceau din lemn troace pentru porci, coveți etc.

În Bucovina, dacă boii sau oile se tăiau între copite, se vindecau cu fiertura din scoarță de arin. Zeama se turna într-o troacă, unde se lăsa să se răcească puțin, apoi le puneau cu picioarele în ea. Resturile de scoarță fiartă se legau la picioare.

Armoracia rusticana (hrean) – fam. Cruciferae

Este o plantă erbacee, perenă, adusă din sud-estul Europei. O întâlnim cultivată prin grădini, dar uneori crește și sălbatic pe malul râurilor și pâraielor, în cimitire și poieni.

În județul Vaslui, la Dănești, pentru durerile de gât, se făcea o pastă din hrean ras, făină de grâu și apă caldă. Aceasta se aplica pe locul inflammat.

La Nereju, în Vrancea, se făceau băi cu hrean contra reumatismului.

În zona Sucevei, hreanul ras, fiert în apă și îngroșat cu făină de porumb, apoi amestecat cu un ou, tămâie și piper, se pune pe locul dureros provocat de junghi.

Arctium lappa (brustur) – fam. Asteraceae

Brusturul este o specie bienală, în primul an are numai frunze foarte mari, iar în anul al doilea, frunzele mari sunt doar la rădăcină și mai mici pe tulpină. Florile sunt de culoare purpurie. Este caracteristică pentru terenuri necultivate.

În zona Iașului, brusturelui i se mai spunea și *iarba boierului*.

La Nereju, copiii când aveau crampe, erau înveliți cu frunze de brustur amar, iar fiertura frunzelor cu scai voinicesc, se folosea contra malariei (*frigurilor*).

Artemisia absinthium (pelin) – fam. Asteraceae

Pelinul este o plantă erbacee, perenă, robustă, de culoare alb-cenușie datorită perilor deși și mătăsoși, cu flori galbene. Crește pe terenuri aride, pietroase, rezistă la secetă, vegetează în locuri puternic însorite din zona de câmpie și deal în locuri necultivate.

În ținutul Dornelor, pelinului i se mai spunea și *lemnul Domnului*.

În zona Sucevei, planta era folosită contra malariei (*frigurilor*). Frunzele și florile se pisau, apoi se storceau printr-o pânză curată și se lua câte o linguriță, dimineața.

În Moldova ca și în alte zone ale țării, ceaiul de pelin era consumat împotriva limbricilor. Tot pelinul era folosit și contra puricilor, acesta punându-se prin casă și prin pături.

În județul Suceava, frunzele și florile de pelin, se pisează, apoi se strecoară printr-o pânză curată, ceaiul fiind consumat contra malariei (*frigurilor*).

Artemisa pontica (**pelin mic**) – fam. Asteraceae

Este o plantă erbacee care crește prin fânețe și pășuni uscate, pe câmpii sterile și dealuri aride.

În zona Tecucilor, fiertura care se făcea din pelin mic, cu ceapă albă și nouă fire de usturoi, în oțet, cu boștină de la stupi, și îngroșată cu tărâțe de grâu, se punea la buric.

Asarum europaeum (**pochivnic**) – fam. Aristolochiaceae

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită în toată țara prin pădurile de foioase din regiunile de câmpie și de deal, până în etajul montan inferior.

În Moldova i se mai spunea și *popivnic*.

La Nereju, în Vrancea, decoctul rizomului se lua contra tuberculozei. Planta mai era folosită și contra malariei (*frigurilor*). În Moldova, pochivnicul se dădea bolnavilor de splină (*rast*) și hernie (*vătămătură*).

Asplenium trichomanes (**părul Maicii Domnului**) - fam. Polypodiaceae

Plantă erbacee de talie mică, trăiește pe stânci, coaste abrupte, adeseori pe ziduri, în regiunea montană.

În Bucovina, acestei plante i se mai spunea și **feriga vânătă**.

În părțile Vrancei, la Nereju, planta era pusă la macerat în țuică și se consuma împotriva paraliziei.

Aster linosyris (**iarba vântului**) – fam. Asteraceae

Este o plantă erbacee, cu tulpini erecte, florile sunt mici de culoare violacee sau verzui. Crește prin semănături, prin fânețe, locuri inculte, nisipoase și pietroase.

În unele părți ale Moldovei, iarba vântului era folosită împotriva paraliziei (*vânt rău*), dar și contra pelagrei (*roșața neagră*), boală care se manifesta prin învinețirea pielii.

Atropa belladonna (**mătrăguna**) – fam. Solanaceae

Este o plantă erbacee, perenă, cu miros neplăcut, comună în toate regiunile păduroase din Carpați, în tufărișuri, luminișuri, poieni, pe soluri suficient de umede, afânate, din zona montană, mai ales în etajul fagului.

Prin părțile Moldovei, i se mai spunea și *mătrăgună mare*.

În Moldova, dacă vita a turbat de sete, atunci i se punea în mâncare boabe de mătrăgună și era păzită să nu mănânce fierbinte în timpul căldurilor.

Brasica oleracea var. capitata (**varza**) – fam. Cruciferae

Este o plantă erbacee, bienală, legumicolă, cultivată încă de la sfârșitul epocii de piatră. Provine din regiunea Mării Mediterane.

În nordul Moldovei, planta era folosită împotriva degerăturilor. Frunzele murate se ungeau cu untură de iepure și apoi se aplicau pe răni.

Centaurea cyanus (albăstrele) – fam. Asteraceae

Este o plantă anuală, erectă, tipică pentru semănăturile de grâu și de secară, uneori crește și pe marginea drumurilor, prin locuri uscate și pietroase, în regiunea de câmpie și de deal din întreaga țară.

La Dănești, în județul Vaslui, decoctul de rădăcină era folosit pentru bolile de piele, iar ceaiul din flori, pentru bolile de rinichi.

Ceratonia siliqua (roșcov) – fam. Fabaceae

Roșcovul este un arbore mic, originar din Arabia, cultivat și subspontan în regiunea mediteraneană.

În Moldova, când un om avea bube pe tot corpul, se puna într-o ulcică nouă, câteva roșcove cu smochine, se fierbeau, iar zeama era băută de către bolnav, smochinele punându-se pe bube.

Chelidonium majus (rostopască) – fam. Papaveraceae

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită prin locuri umbroase, prin păduri, tufișuri, grădini, pe lângă garduri, ziduri, ruine, în jurul așezărilor omenești, de la câmpie până în zona montană. Este recent introdusă în cultură.

În ținutul Bucovinei, decoctul se lua pentru dureri de splină (*rast*), această boală fiind luată de cei care sufereau în mod constant de malarie (*friguri*).

Chrysosplenium alternifolium (argințică de pădure) – fam. Saxifragaceae

Plantă erbacee, de talie mică, crește prin locuri umede și umbroase, pe lângă izvoarele și pâraiele din păduri.

În Vrancea, la Nereju, ceaiul făcut din plantă, se consuma contra sifilisului (*argintului*).

La Neamț, fiertura se folosea împotriva erupțiilor cutanate, în special la copii, cunoscute sub numele de *spurc*.

Cirsium erisithales (colțul lupului) – fam. Asteraceae

Plantă erbacee, cu frunze spinoase pe margini, o întâlnim pe locuri umede și pietroase, în pădurile din zonele înalte.

Decoctul plantei, în zona Vrancei, la Nereju, se folosea la spălatul leziunilor tuberculoase și sifilitice. Rădăcina mojarată și umezită, se puna pe mușcăturile de lup.

Clematis vitalba (curpen) – fam. Ranunculaceae

Liană perenă, este comună prin păduri, tufărișuri, zăvoaie, vii, pe garduri, pe soluri grele. O găsim începând din zona stepei până la făgetele montane inferioare.

La Nereju, în județul Vrancea, ceaiul din florile de curpen, se luau împotriva tusei, iar din tulpini se făceau coronițe în jurul mâinilor și picioarelor celor paralizați, în credința că astfel se vindecă.

Corydalis cava (brebenei) – fam. *Papaveraceae*

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită în păduri luminoase, margini de pădure, livezi din regiunea de câmpie până în cea montană.

În Moldova, această plantă, fiartă în lapte dulce, se folosea la spălătul copiilor bolnavi de eczeme (*rofii*).

Decoctul de brebenei cu argințică de pădure, se mai folosea în zona Iașului și contra sifilisului (*argintului*).

Corylus avellana (alun) – fam. *Betulaceae*

Arbust foios, spontan, iubitor de lumină sau semiumbră, rezistent la fum, este întâlnit ca însoțitor frecvent al stejarului și gorunului, în păduri de câmpie și deal.

În zona Tecuciului, la Țepu, copiilor slabi, li se făceau băi de alun, pentru a-i întări. Tot aici, pentru a le crește copiilor sprâncenele, erau unși cu alune arse și muc de lumânare de seu.

Curcubita pepo (bostan) – fam. *Curcubitaceae*

Plantă erbacee, se cultivă în amestec cu porumbul, fructele fiind întrebuințate în alimentația oamenilor și mai ales a animalelor.

La Țepu, în Tecuci, în ajunul Crăciunului, se dădea copiilor bostan, pentru a fi grași tot timpul anului.

Datura stramonium (ciumăfaie) – fam. *Solanaceae*

Plantă erbacee, anuală, comună, este întâlnită pe locuri ruderales, în jurul caselor, pe maidane, dărâmături, molozuri, terenuri cultivate, uneori prin mlaștini, smârcuri.

În ținutul Bucovinei, planta mai era întâlnită și sub denumirea de *ciumahai*.

În județul Vaslui, semințele de ciumăfaie pisate, se puneau într-o lingură de apă și se bea contra malariei (*frigurilor*).

În zona Botoșanilor, pentru diaree (*pânticăraie*), se lua o sămânță neagră dintr-o capsulă, apoi se ardea, se făcea un praf care se împărțea în nouă părți egale, din care opt se aruncau, iar cea rămasă se împărțea în trei, luându-se în trei dimineți cu puțin rachiu.

Equisetum arvense (coada calului) – fam. *Equisetaceae*

Este o plantă erbacee, perenă, erectă, cu tulpini de două feluri, fertile, de culoare brună. Crește în locuri umede, culturi prășitoare, râpe argiloase, la marginea căilor ferate.

În nordul Moldovei, această plantă se folosea contra durerilor de ficat și în constipație.

Erigeron canadensis (**bătrâniș**) – fam. Asteraceae

Plantă erbacee, anuală sau bienală, este întâlnită prin pârlouge, arături, locuri necultivate, grădini, tăieturi de pădure, locuri ruderales, pe lângă drum, comună în toată țara. Este originară din America de Nord.

În ținutul Neamțului, cu fiertura plantei se spăla pe față împotriva petelor și a pistruilor.

Euphorbia lathyris (**buruiiană de venin**) – fam. Euphorbiaceae

Plantă erbacee, veninoasă, este originară din sudul Europei. Se cultivă prin grădini, pe alocuri sălbatică.

În ținutul Vrancei, la Nereju, semințele se foloseau contra afecțiunilor digestive (*veninului*). Se așezau nouă semințe de buruiiană pe masă, sâmbăta dimineața, de unde bolnavul le lua cu gura, apoi bea un pic de borș.

Filipendula hexapetala (**aglică**) – fam. Rosaceae

Aglica este o plantă erbacee, întâlnită prin pășuni uscate și prin poienile din păduri. Uneori este cultivată ca plantă ornamentală.

În zona Moldovei, fiertura rădăcinilor, se lua pentru tuse și vărsături de sânge. Rădăcinile macerate în rachiu, erau consumate de către femei pentru durerile de după naștere, dar și de bărbații care aveau dureri și umflături testiculare.

Fumaria officinalis (**fumăriță**) – fam. Papaveraceae

Plantă erbacee, anuală, medicinală, este întâlnită la marginea drumurilor, pe șanțuri, buruiiană de porumbiști, miriști, în zona de câmpie și de deal. Vegetează pe locuri însorite.

În Galați, fumărița, era cunoscută sub numele de *Fumaria schicheri* Say. – Willin. Fiartă în lapte, era consumată pentru bolile de dinți, iar în apă pentru sifilis (*cel perit*).

Geranium palustris (**frigărui**) – fam. Geraniaceae

Această plantă erbacee crește prin livezi umede, păduri și tufărișuri, pe lângă izvoare și pâraie din regiunea montană.

La Nereju, în Vrancea, ceaiul de frigărui, se ținea în gură contra durerilor de dinți, dar se mai folosea la spălături și comprese împotriva junghiurilor.

Geranium pusillum (**buchet**) – fam. Geraniaceae

Această plantă erbacee, o întâlnim prin locuri ruderales și cultivate, pe lângă garduri și drumuri. Are florile de culoare albăstrie sau liliachii, curbate după înflorire în jos.

În județul Bacău, planta se fierbea cu coada șoricelului, pojarniță și mintă broaștei, iar ceaiul se lua înainte de masă, câte un pahar, fără zahăr, contra durerilor de stomac.

Geum urbanum (cerențel) – fam. Rosaceae

Cerențelul este o plantă erbacee, perenă, erectă, iubitoare de umbră și umiditate. Crește pe soluri ușoare și afânate, uneori abundent în păduri umede din câmpie și deal.

În Moldova i se mai spune și *rugăcioară*.

La Nereju, în ținutul Vrancei, rizomul plantei se pune la macerat în rachiu și se lua contra herniei (*vătămăturii*), iar ceaiul se bea pentru reglarea respirației (*năduf*).

În zona Iașilor și a Tutovei, cerențelul se folosea împotriva crampelor stomacale și a durerilor de picioare.

Gladiolus imbricatus (săbiuță) – fam. Iridaceae

Plantă erbacee, bulboasă, este întâlnită prin păduri, fânețe umede, lunci, tufișuri și pe colinele nisipoase.

La Nereju, în zona Vrancei, săbiuța era folosită împotriva bolilor venerice. Semințele se puneau la macerat o zi în rachiu, apoi se lua câte un păhărel, de trei ori pe zi. Alții luau semințele pisate cu apă sau rachiu, după ce le treceau prin „dude de ceapă”.

Glechoma hederaceum (silnic) – fam. Lamiaceae

Silnicul este o plantă erbacee, cu flori albastre sau violete având pete violacee mai închise. Crește prin locuri umede, livezi de pomi, prin păduri și tufărișuri umbroase.

La Sadova, în Bucovina, planta mai era întâlnită și sub denumirea de *nejelmnică*.

În zona Bucovinei, silnicul se fierbea cu mintă neagră și alte flori, cu unu sau două ouă, apoi compoziția se pune pe o frunză de brustur și se lega cel bolnav. Tot în această zonă, decoctul plantei se folosea în tratarea bolii copitelor oilor, boală numită *nijit*.

Gratiola officinalis (avrămească) – fam. Scrophulariaceae

Fiind o plantă veninoasă, are proprietăți iritante și este un vomitiv periculos. Crește prin fânețe umede, locuri mlăștinoase, pe malul apelor.

În Moldova, cel ce suferea de tulburări psihice cu aspecte depresive (*lipitură*), era afumat cu avrămească.

Gymnadenia conopea (palma-pământului) – fam. Orchidaceae

Este o plantă fragilă, cu tuberculii palmați, crește prin fânețe, pășuni, întâlnită frecvent în zonele înalte.

În Moldova, era considerată bună pentru orice boală, în special la cele femeiești, în legătură cu sarcina. În Vrancea, la Nereju, se fierbea planta în vin alb, cu puțin ulei și zahăr și se lua contra durerilor sifilitice (*apucăturii de argint*).

Helichrysum arenarium (siminoc) – fam. *Asteraceae*

Siminocul este o plantă erbacee, alb păroasă, cu flori mici de culoare alb-deschis sau alb purpuriu. Crește pe dealuri și coaste nisipoase.

În zona Bucovinei i se mai spunea și *budiene*.

Vânzătoarele de buruieni din zona Iașului, spuneau că siminocul fiert în lapte este recomandat împotriva icterului (*gălbinare*).

Helleborus purpurascens (spânz) – fam. *Ranunculaceae*

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită în regiunea de câmpie, prin locuri înierbate și nisipoase.

La Câmpulung-Moldovenesc, planta mai era întâlnită și sub denumirea de *spân*.

În unele sate din partea Bucovinei, rădăcina de spânz se amesteca cu câțiva căței de usturoi pisați mărunț, peste acestea se turna borș, făcându-se un fel de mujdei. Compoziția era dată vitelor bolnave, cu *sânge rău*.

Heraclum sphondylium (brânca ursului) – fam. *Apiaceae*

În Moldova i se mai spune și *postârnacul vacii*.

Este o plantă erbacee, viguroasă care crește prin fânețe umede, păduri, tufișuri și poieni.

În zona Iașilor, planta, sub formă de compresă fierbinte, era folosită împotriva durerilor de cap.

La Nereju, în Vrancea, cu tulpinile florifere, se făceau băi pentru cei bolnavi de reumatism.

În ținutul Bacăului, brânca ursului, amestecată cu frunze de nuc și de boz, se puneau în apă, făcându-se băi copiilor mici care nu puteau merge și lehzurilor.

Hesperis silvestris (hiresnoasă) – fam. *Cruciferae*

Este o plantă erbacee, care crește prin păduri și tufișuri din regiunea de deal și munte.

În Moldova, planta se lua pentru poftă de mâncare. Rădăcina se pisa, se amesteca cu vin sau rachiu și se bea dimineața. Mai era folosită la dureri de inimă și intestinale. Hiresnoasa pisată cu borș, se turna pe gât vitelor când nu aveau poftă de mâncare.

Inula helenium (iarba mare) – fam. *Asteraceae*

Plantă erbacee, perenă, viguroasă, cu frunze mari și inflorescențe de culoare galbenă, preferând lumina și semiumbra, cu cerințe ridicate de

umiditate. Bazine mai importante se găsesc și în județele de deal ale Moldovei.

În unele sate Bucovinene era păstrată peste an, afumându-se cu ea casa, astfel protejând-o de orice boală, în special de holeră. Se punea și în cofa de apă, pentru a nu se îmbolnăvi de febră tifoidă (*lingoare*).

Prin părțile Bacăului, iarba mare fiartă cu vin alb și băută de două ori pe zi, dimineața și seara, era consumată pentru tuse (*oftigă*).

Juglanus regia (nuc) – fam. *Juglanaceae*

Este un cunoscut arbore fructifer, foarte viguros. Se cultivă în întreaga țară, prin livezi, grădini, vii, curți, la marginea șoselelor, mai ales în regiunea podgoriilor, uneori se găsește sălbăticit prin regiuni cu influență mediteraneană.

În nordul Moldovei, amănții sau frunzele amestecate cu petrol, erau folosite contra durerilor reumatice.

Tot în Moldova, unele femei care erau amenințate de pierderea sarcinii, luau miez de nucă și sămânță de castravete, le mojarau, după care le beau în rachiu, în vin sau în apă.

Lathraea squamaria (muma pădurii) – fam. *Orobanchaceae*

Plantă erbacee, parazită, are o tulpină simplă fără frunze. Parazitează pe rădăcinile arborilor din pădurile umede și umbroase. Trăiește subteran și abia după zece ani emite o tulpină aeriană, care înflorește și face semințe.

În județul Suceava, la Fălticeni, planta mai era denumită *crucea pământului* sau *untișor*, iar în ținutul Iașilor o mai întâlnim sub numele de *trânji*.

În Neamț, planta se amesteca cu tărâțe și se dădea vacilor pentru a avea laptele gras.

Levisticum officinale (leuștean) – fam. *Apiaceae*

Plantă erbacee, aromatică, rezistentă la frig, o întâlnim în locuri umede. Este originară din sudul Europei.

În nordul Moldovei, frunzele se uscau, se mojarau, se amestecau cu borș din tărâțe de porumb, iar compoziția era folosită pentru spălături contra mușcăturii de șarpe, la vite.

La Tecuci, atunci când cineva suferea de febră tifoidă (*boală*), trebuia să bea ceai de leuștean și să se ferească de mâncare.

Lens culinaris (lințe) – fam. *Fabaceae*

Plantă erbacee, anuală, legumicolă, este originară din Asia.

În Moldova, linte se fierbea cu lapte dulce, până ce planta se înmuia, apoi se lăsa să se sleiască, se întindea pe o bucată de pânză și se puneă caldută pe obraz, pentru a nu lăsa urme după vărsat de vânt.

Lysimachia vulgaris (**gălbinele**) – fam. *Primulaceae*

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită în locuri umede, băltoase, mlaștini de turbă, aninișuri, malurile lacurilor, bălților, de la câmpie și până în regiunea dealurilor înalte.

La Nereju, în Vrancea, ceaiul sau planta pusă în rachiu la macerat, se bea pentru sifilis (*argint*), despre care se spunea că unii îl luau din apa în care se scăldau păsările sau că îl dau dușmanii.

Lythrum salicaria (**răchitan**) – fam. *Lythraceae*

Răchitanul este o plantă erbacee, robustă, neramificată, cu flori roșii violacee. O întâlnim în locuri mlăștinoase din zona de câmpie până în cea montană.

În Nereju, planta se punea în scăldătura copiilor pentru a se îngreșa.

În nordul Moldovei, cu fiertura tulpinilor florifere se făceau spălături, iar cu plantele, comprese pentru amigdalită (*gâlci*).

În Botoșani, planta era cunoscută și sub denumirea de *floarea zânei*.

Malus domestica (**măr**) – fam. *Rosaceae*

Este un arbust cultivat, cere o temperatură de 8-11⁰C, lumină suficientă, soluri fertile și bine structurate. În România se cultivă cca 200 de soiuri mai ales în regiunea deluroasă.

În nordul Moldovei, crenguțele de măr dulce se fierbeau și se făceau cu ele comprese contra eczemelor infecțioase la copii *bube dulci*, apoi în fruct se făcea o gaură, în care se punea piper, se cocea, fiind consumat pentru tuse.

Morus alba (**dud alb**) – fam. *Maraceae*

Dudul alb este un arbore, originar din China și cultivat deja din secolul al XII-lea în regiunea mediteraneană, astăzi fiind mult aclimatizat și prin părțile noastre.

În ținutul Iașilor, frunzele de dud erau folosite la băi pentru ameliorarea durerilor reumatice, iar ceaiul era consumat împotriva diabetului.

Ononis hircina (**asudul calului**) – fam. *Fabaceae*

Plantă erbacee, are un miros de sudoare, crește prin fânețe, pășuni umede, prin mărăcișișuri și pe marginea drumurilor.

În ținutul Vrancei, la Nereju, rădăcina plantei uscată, mojarată și apoi amestecată în rachiu, era consumată împotriva herniei (*vătămăturii*), iar vinul în care erau fierse tulpinile florifere se lua ca afrodisiac.

Orchis morio (**poroinic**) – fam. *Orchidaceae*

Este o plantă erbacee, fragilă, cu flori purpurii, întâlnită prin fânețe, livezi, poieni și margini de pădure.

În zona Moldovei, tuberculii poroinicului care conțin amidon și mucilagii, erau folosiți ca afrodisiac.

Oxalis acetosella (**măcrișul iepurelui**) – fam. *Polygonaceae*

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită prin pășuni, fânețe și în culturi de buruiiană, adesea dominantă în păduri de foioase, uneori în cele de conifere, până în zona alpină.

La Nereju, în Vrancea, planta se pune în băile pentru paralizie.

Papaver somniferum (**mac**) – fam. *Papaveraceae*

Plantă erbacee, anuală, este originară din regiunea mediteraneană. O întâlnim cultivată în locuri ruderales, comună în toate județele țării.

În zona Vrancei, planta uscată și apoi pisată se consuma împotriva herniei, iar cei care aveau hemoroizi îi presărau cu ele.

Peucedanum oreoselinum (**pătrunjel de câmp**) – fam. *Apiaceae*

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită pe soluri uscate, dar și în pășuni și poieni umede, pe marginea drumurilor și în livezi.

La Nereju, planta se lua pentru a dormi mai mult.

Phallus impudicus (**burete pucios**) – fam. *Phalaceae*

Ciupercă saprofită, comestibilă, este întâlnită din primăvară până toamna, pe sol umed și umbrit în păduri de foioase și conifere, pajiști, grădini, parcuri, în culturile cu viță de vie.

În ținutul Botoșani, buretele zdrobit și apoi înmuiat în lapte, se turna pe rana făcută de mușcătura de șarpe și nevăstuică.

Phaseolus vulgaris (**fasole**) – fam. *Fabaceae*

Fasolea este o plantă cultivată în scopuri alimentare, secundar cu proprietăți medicinale.

În zona Fălticeniilor, infuzia sau fiertura păstăilor, se folosea în afecțiuni renale.

Vrâncenii, foloseau fasolea fiartă făcăluită pentru degerături.

Plantago major (**pătlagina**) – fam. *Plantaginaceae*

Pătlagina este o specie erbacee, perenă, foarte mult răspândită, vegetează chiar pe locuri bătătorite unde nu rezistă alte specii. Este adaptată la cele mai variate condiții, crește la margini de drumuri, în pășuni, în culturi, din câmpie până în zona alpină.

În Vrancea, la Nereju, pătlagina și feriguța se pisau și se puneau la macerat în țuică, consumându-se pentru durerile de stomac.

Polyporus squamosus (**burete de nuc**) – fam. *Polyporaceae*

Este un burete cu pălăria în formă de evantai, galben-roșiatică, care crește pe trunchiurile nucilor bătrâni și prin păduri, pe fagi și ulmi.

În zona Moldovei, celor ce sufereau de splină (*rast*), li se fierbeau bureți de nuc în lapte dulce, apoi erau înfășurați în partea abdominală a corpului, timp de trei zile consecutive.

Potentilla alba (cinci degete) – fam. *Rosaceae*

Este o plantă erbacee, cu frunze digitale, obișnuit pentafoliate, care au sugerat numirile populare, credințele în legătură cu apariția și întrebuințările lor.

În Moldova mai era întâlnită și sub alte denumiri, *cele cinci degete* sau *palma voinicului*.

În multe părți ale Moldovei, se credea că planta e bună la toate bolile. În Iași, ceaiul din plantă se lua pentru tuse, dureri de piept și insuficiențe respiratorii (*nădușală*).

La Nereju, planta macerată în rachiu, se dădea celui care căpăta o boală contagioasă.

În sudul Moldovei, babele foloseau cinci degete la dureri de picioare, mâini și cap.

Prunus spinosa (porumbar) – fam. *Rosaceae*

Arbust spinos, rezistent la ger, iubitor de lumină, este întâlnit pe coaste înșorite, dealuri pietroase, stâncării, răzoare, pășuni, fânețe, margini de pădure, rărituri de pădure, de la câmpie până în etajul montan.

În Moldova, ceaiul de porumbar necopt, se consuma pentru indigestie (*greutate la inimă*).

Ranunculus repens (floare de leac) – fam. *Ranunculaceae*

Este o plantă erbacee care crește prin locuri umede, fânețe, păduri, șanțuri, lunci, are flori de culoare galben-auriu.

În zona Iașilor, din părțile aeriene ale plantei, se făcea un ceai care se lua neîndulcit pentru malarie (*friguri*), câte trei, patru căni pe zi, până la vindecare.

Rosmarinus officinalis (rosmarin) – fam. *Lamiaceae*

Este un arbust în formă de tufă, foarte adesea cultivat în grădinile țărănești, totdeauna verde, cu un miros destul de plăcut, originar din regiunea mediteraneană.

În nordul Moldovei, din tulpina și frunzele plantei se făcea un ceai care se lua împotriva durerilor de inimă.

Rumex acetosella (măcriș mărunț) – fam. *Polygonaceae*

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită prin pășuni, fânețe și în culturi de buruiiană, pe soluri nisipoase, turboase, sărace în calcar, revine pâna la umede, în pădurile de foioase, uneori în cele de conifere.

La Nereju, măcrișul mărunț se punea în băile pentru paralizii (*pocitură*).

Salvia officinalis (salvie) – fam. *Lamiaceae*

Subarbust cultivat, crește prin grădini, fiind folosit încă din antichitate. Este o plantă pe care o întâlnim veșnic verde.

În nordul Moldovei, ceaiul din frunzele de salvie se folosea pentru întărirea vederii și a auzului, iar compresele, pentru dezumflarea nasului. Se mai lua pentru răgușeală, dureri de gât și contra tusei. Tulpinile florifere se fierbeau și din decoct se bea câte un pahar, pe stomacul gol, ca leac pentru inflamarea căilor respiratorii.

Sambucus ebulus (boz) – fam. *Caprifoliaceae*

Plantă erbacee, perenă, cu miros neplăcut, o întâlnim frecvent la câmpie și deal, mai rar în zona montană, pe locuri unde se depozitează gunoiul, pe lângă stâne, marginea drumurilor, căilor ferate, pe lângă garduri, locuri necultivate, formând grupuri compacte.

Ceaiul din frunzele de boz, se dădea, în Vrancea, copiilor contra crampelor, iar zeama mai concentrată era consumată împotriva limbricilor.

Sambucus nigra (soc) – fam. *Caprifoliaceae*

Socul este un arbust cu coroană tufoasă, rotunjită. Are o exigență deosebită față de căldură, se dezvoltă în semiumbră, în subarboretele pădurilor de deal și câmpie, în deosebi în luminișuri sau margini de păduri, pe lângă garduri.

În Bucovina, cei care suferea de amigdalită (*jolne*), prăjeau bine floarea de soc, apoi o puneau pe gât călduță sau o amestecau cu țărâțe de grâu.

Sautreja hortensis (cimbru de grădină) – fam. *Lamiaceae*

Plantă erbacee, anuală, este originară din grădinile din sudul Europei. Se înmulțește foarte repede, are un miros specific, deosebindu-se de specia comună, printr-o rădăcină mai puternică.

La Nereju, în Vrancea, se făcea un ceai din tulpinile florifere care se lua împotriva durerilor de piept, iar resturile erau folosite pentru comprese.

În părțile Iașilor, se fierbea cimbrul cules înainte de Sânziene, cu frunze de măr dulce și frunze de gutui, făcându-se un amestec pentru durerile sifilitice (*cel pierit*).

Silybum marianum (armurar) – fam. *Asteraceae*

Armurarul este o plantă erbacee de cultură, anuală sau bienală, cu frunze și inflorescență ghimpoase. Datorită originii mediteraneene, armurarul are pretenții ridicate față de temperatură, însă moderate față de umiditate și sol.

În ținutul Vrancei, sămânța *ursită* de armurar, se pune la macerat în rachiu de tescovină și se lua pentru sifilis (*argint*).

Sorbus aucuparia (**scoruș de munte**) – fam. *Rosaceae*

Este un arbore pe care îl întâlnim deseori sub formă arbustivă, cu areal întins în regiunea de munte și de deal din întreg lanțul carpatic, sporadic în câmpie, prin luminișuri, livezi, păduri rărite.

În Moldova i se mai spunea și *scoruș păsăresc*.

La Nereju, în Vrancea, frunzele ori coaja de scoruș de munte, se fierbeau în apă neîncepută, iar ceaiul se lua cu zahăr, pentru dureri sau colici stomacale (*apucătură*).

Staphylea pinnata (**clocotici**) – fam. *Staphyleaceae*

Este un arbust, cu florile de culoare alburie care crește prin păduri de munte și șes.

În zona Moldovei i se mai spunea și *coaiele popii*.

În Bucovina, fructele arbustului se puneau la macerat în spirt, apoi se făceau comprese care se foloseau împotriva herniei (*vătămăturii*).

Symphitum officinale (**tătăneasă**) – fam. *Boraginaceae*

Plantă erbacee, perenă, întâlnită la marginea apelor stătătoare, a pâraielor, în șanțuri, fânețe umede, locuri mlăștinoase, zăvoaie, lunci, uneori ca buruiană prin culturi.

În Bucovina i se mai spunea și *Iarba lui Tat*, iar în zona Fălticeniilor, *plosnicioasă*.

Cei din nordul Moldovei, foloseau tătăneasa împotriva herniei (*vătămăturii*). Se curăță și se spală o bucată de rădăcină, apoi se pune la macerat într-o sticlă cu rachiu; o altă rădăcină se pisa bine, se amesteca cu ceapă sfărmată, cu un ou și cu tărâțe de grâu, care se puneau într-o tigaie la foc, să se prăjească bine. Din acest amestec se făcea o turtă, care se pune într-o bucată de pânză, aplicându-se pe locul dureros al suferindului. Acesta trebuie să bea din rachiul preparat de trei ori pe zi, dimineața, la amiază și seara.

Trifolium campestre (**trifoiăș**) – fam. *Fabaceae*

Plantă erbacee cu flori galbene, este frecvent întâlnită prin fânețe, pășuni și locuri cultivate.

În ținutul Neamțului, trifoiășul era foarte căutat de femei, fiind întrebuințat pentru colici intestinale și contra durerilor ce însoțesc menstruația, numită și *mărină de fire*, de aceea i se mai spune și *buruiană de marină*.

Thypha latifolia (**papură**) – fam. *Typhaceae*

Plantă erbacee, perenă, este întâlnită în apele stagnante sau lin curgătoare, bălți, marginea lacurilor, prin mlaștini.

În Moldova, planta fiartă în vin alb, se dădea femeilor lehuze, când aveau dureri mari de burtă, după naștere.

La Iași, cârciumarii fierbeau rădăcina cu zahăr, iar fiertura strecurată se turna în vin roșu, ca să-i dea tărie.

Ulmus laevis (velniș) – fam. Ulmaceae

Arbore foios, este întâlnit prin zăvoaie, lunci, pe lângă apă, în regiunea de câmpie și dealuri. Manifestă preferințe pentru climate relativ dulci.

În Neamț, velnișul era considerat un copac binefăcător, ca și crăpusnicul. Când cineva suferea de orice boală, se făceau băi cu apă în care se fierbeau ramuri de velniș. După aceasta, bolnavul ori se vindeca, ori numai avea nici o scăpare.

Veronica beccabunga (bobornic) – fam. Scrophulariaceae

Plantă erbacee, perenă, este frecventă pe terenurile inundabile, mlaștini, malurile apelor, în jurul izvoarelor, din regiunea de câmpie până în cea subalpină.

În Bucovina, pentru copii mici care aveau dureri de dinți, se punea bobornicul cu tămâiță într-un vas, se acoperea, se punea la fiert, lăsându-se câteva ore. Apoi se turna într-o cădiță apa cu tămâiță și bobornic unde se scălda copilul bolnav.

Viburnum lantana (dârmoz) – fam. Caprifoliaceae

Dârmozul este un arbust cu flori albe, întâlnit prin păduri și tufișuri din regiunea montană și deluroasă.

Frunzele arbustului se pisau, se prăjeau în seu și se puneau pe bătăture (*trântituri*) din talpă, despre care se spunea la Nereju, că le fac cei ce calcă în locul unde s-au tăvălit caii.

Zea mays (porumb) – fam. Poaceae

Cereală erbacee, anuală, este originară din America. Se cultivă din timpurile preistorice, de triburile amerindiene. În Moldova a fost adus și cultivat de pe vremea lui Constantin Duca-Vodă.

În nordul Moldovei, măămăliga făcută din făină de porumb, amestecată în gură, se punea pe bube, ca să aline durerile și să le grăbească vindecarea.

Prin părțile Bacăului, celui ce suferea de guturai, i se puneau pe un cărbune făină de porumb, după care trebuia să tragă fum pe nas cât putea

BIBLIOGRAFIE

- Borza, Al., *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei, 1968
- Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976
- Bujoreanu, G., *Boli, leacuri și plante de leac*, București, Editura Paideia, 2001
- Candrea, I. A., *Folclorul medical român comparat*, Iași, Editura Polirom, 1999
- Crăciun, F., Alexan, M., Alexan, C., *Ghidul plantelor medicinale uzuale*, București, 1994
- Evseev, I., *Enciclopedia semnelor și simbolurilor culturale*, Timișoara, Editura Amarcord, 1997
- Fischer, E., *Dicționarul plantelor medicinale*, București, Editura Gemma Pres, 2000
- Grigoriu-Rigo, Gr., *Medicina poporului. I. Boalele oamenilor*, București, 1907
- Niculită-Voronca, E., *Datinele și credințele poporului român*, Iași, Editura Polirom, 1998.
- Panțu, Z. C., *Plante cunoscute de poporul român, Vocabular botanic*, București, Editura Minerva, 1906
- Pârveu, C., *Universul plantelor*, ediția a II-a, București, Editura Enciclopedică, 1997
- Popovici, L., Moruzi, C., Toma, I., *Atlas botanic.*, ediția a doua revizuită, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1985
- Rovența, I., *Plante medicinale*, București, Casa Școalelor, 1945

Résumé

La botanique populaire represent une combinaison entre les connaissances empiriques, magiques, mythiques, rituelles, artistiques et cérémoniaux. Même s'il manque des prétentions d'une authentique science l'ethnobotanique constitue une source permanente pour la majorité des branches de la botanique moderne, aussi pour la médecine, l'ethnologie, la philologie, l'histoire, la technique et autres. Parmi les bien faites fournis aux hommes par l'univers végétal on compte les remèdes. Entre les premières moyennes employés pour la guérison des maladies de l'homme, tant que pour la guérison du bétail, sont les plantes. Durant les siècles, en dépit de le manque de médecins et de pharmacies, on avait toutefois des connaissances sur les remèdes. À la longue, la cuillette et la préparation des remèdes ont été soutenues par des pratiques et formules magiques où on exprimait le désir de guérir le malade.